

**Pagini legendare
din istoria poporului român
din antichitate și până în vremea
lui Petru Rareș**

Ediție revizuită de Maria Anghel

Editura CARTHEMIA

București, 2025

Legendă și istorie	5
Burebista, cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia	14
Cum a ajuns Aeneas în Italia, întemeierea Romei și cum a devenit ea o mare putere	19
Viteazul rege Decebal	30
A fost odată un împărat	47
Attila, biciul lui Dumnezeu	55
Alboin și Cunigunda	64
„Căpcăunii”	65
Primii duci sau voievozi ai neamului nostru	68
Menemurut din cetatea Bihorului	71
Gelu, ducele românilor	75
Ioniță Caloianul	80
Marea năvălire a tătarilor	84
Litovoi	90
Basarab I	91
„Țări românești” în interiorul arcului carpatic	100
Dragoș Vodă	105
Bogdan, domnul liber al unei țări independente	109
Țara Românească până la Mircea cel Bătrân	116
Mircea cel Bătrân și bătălia de la Rovine	120
De la Rovine la Nicopole.....	126
Mircea îl biruie iarăși pe Baiazid.....	130
În culmea gloriei	131
Sfârșitul lui Mircea.....	138
Alexandru cel Bun	140
Lupta de la Marienburg	144

Alexandru cel Bun și primejdia otomană	146
Înțelepciunea și toleranța lui Alexandru cel Bun	149
Sfârșitul domniei.....	151
Urmașii lui Alexandru cel Bun	154
Bobâlna	157
Urmașii lui Mircea cel Bătrân	170
Vlad Dracul.....	173
Iancu de Hunedoara	178
Despre libertățile și privilegiile românilor bănățeni	192
Vlad Țepeș.....	195
Vlad Țepeș și negustorii sași din Brașov	197
Negustorul florentin	199
Cana de aur.....	201
Hamza pașa și vicleanul Catavolinos	202
Luptele cu Mahomed „Cuceritorul”	205
Retragerea sultanului	210
Radu cel Frumos și uneltirile sale	211
Cum își respectă un rege cuvântul	213
Ultima domnie a lui Țepeș.....	217
Ștefan cel Mare.....	220
Nunta de la Răuseni.....	220
Stejarul din Borzești.....	222
Cei doi feciori de domn	225
Lupta de la Baia	230
Prinderea lui Petru Aron. Împăcarea cu Matei Corvin	236
Un domn frumos și o domniță și mai frumoasă.....	238
Lupta de la Vaslui.....	241
Valea Albă.....	246
Movila lui Burcel sau despre răzeși	259
Aprodul Purice	263

LEGENDĂ ȘI ISTORIE

În urmă cu câteva mii de ani, peisajul țării noastre era întrucâtva deosebit de cel din prezent. Peste tot biruise pădurea, iar omul se lupta din greu ca să-i smulgă naturii petice de pământ pe care să arunce un pumn de grăunțe. Au fost la noi păduri imense care mergeau de la Dunăre la munte, fără întrerupere. Era, așa cum a spus un istoric, un pustiu verde, în care omul crea cu mare greutate câte un luminiș, pentru a-l cultiva. Încet, încet, omul a smuls pădurii petice de pământ din ce în ce mai mari. Mai întâi da foc și după aceea scotea buturugile, iar bucata de pământ astfel curățată era săpată și semănată. De aceea în primele descrieri despre pământul țării noastre pe care le-au făcut grecii, acesta apare ca fiind plin de bogății fabuloase. Herodot, părintele istoriei, care ne-a lăsat o asemenea descriere în urmă cu 2 500 de ani, are numai cuvinte de laudă despre acest pământ. Și adevărul este că la nord de Dunăre, sub poalele Carpaților, în câmpiile care apar la marginea înălțimilor și în bălțile Dunării au existat, din cele mai vechi timpuri, condiții prielnice de trai. Pădurea oferea fructele ei, vânatul bogat dar și lemnul, cu ajutorul căruia se făceau locuințele sau care era folosit pentru foc. Bălțile și apele numeroase erau pline de pește și pe marginile lor creșteau trestia și papura din care omul, pe care noi îl considerăm primitiv, a reușit să confecționeze multe lucruri folositoare. Datorită acestor bogății naturale, omul a locuit aceste pământuri din cele mai vechi timpuri. Când își alcătuia Herodot istoriile sale, oamenii care locuiau la Dunăre și în Carpați erau de mult cunoscuți sub numele de daci sau geți. Aceștia făceau parte din marele neam al

tracilor, cel mai numeros neam din Europa și, după socoteala lui Herodot, al doilea ca număr după indieni. Tracii locuiau, pornind din centrul Europei, Pannonia (Ungaria de azi), o parte din Cehoslovacia și sudul Poloniei, ajungeau la răsărit până aproape de gurile Niprului, iar în sud, până la Marea Egee. Multe neamuri trace trecuseră în Asia Mică.

În cel mai frumos poem epic al Antichității pe care l-a compus Homer, unul dintre cei mai mari poeți ai lumii, o parte dintre neamurile trace iau parte la războiul troian. Homer ne povestește că trei zeițe, dorind să afle care este mai frumoasă, l-au rugat pe troianul Paris, fiu de rege, să aleagă el pe cea mai frumoasă. Paris a ales-o pe Afrodita zeița frumuseții și, drept răsplată, zeița i-a dat-o pe frumoasa Elena, soția regelui Menelau. Paris a luat-o pe Elena și a fugit cu ea la Troia, dar Menelau, furios din pricina jignirii aduse faimei sale de rege, a cerut celorlalte căpetenii ale aheilor, strămoșii grecilor, printre care se numărau Ahile, Ulise cel șiret, Nestor cel mai înțelept dintre regii ahei, Agamemnon și alții, să-l ajute ca să-și aducă soția înapoi. O numeroasă flotă i-a transportat pe ahei până pe coastele Asiei Mici și de aici au pornit împotriva Troiei, care nu era departe de țarm. Zece ani au durat luptele între ahei și troieni și abia în al zecelea, la sfatul lui Ulise, aheii s-au prefăcut că pleacă, lăsând pe țarm un cal din lemn. Când au văzut troienii că aheii au dispărut, au dus calul în cetate, deși au fost unii care s-au opus. În pânțelele calului erau ascunși mai mulți oșteni și, când s-a lăsat noaptea, au coborât și au deschis porțile cetății, tovarășii lor întorcându-se cu corăbiile atunci când troienii nu-i puteau vedea. A urmat un măcel îngrozitor. Troia a fost arsă și, în afară de femeile și copiii luați în robie, nu a scăpat decât Eneas, cel care avea să ajungă în peninsula italică și să întemeieze acolo o colonie din care se va naște poporul roman.

Așa cum am amintit, la luptele dintre greci și ahei au luat parte neamuri trace din Asia Mică și din Europa. Homer ni-i descrie pe diferiții regi ai tracilor și astfel avem posibilitatea să aflăm cum erau îmbrăcați luptătorii traci, la ce nivel de dezvoltare ajunsese civilizația tracă. În vremea aceea, tracii, aheii și alte popoare europene începuseră să folosească bronzul. Din el se făceau vârfurile la sulite, spadele, coifurile, platoșele. Când povestește luptele care s-au dat sub zidurile Troiei, Homer cântă frumusețea acestor arme, strălucirea lor în soare și lumina pe care o reflectau, încât luptătorii apăreau ca niște semi-zei. Despre Rhessos, un rege trac, se spune că avea înhămați la carul lui de luptă patru telegari albi cum nu mai văzuse nimeni dintre cei care se aflau în jurul Troiei. Hamurile cailor, carul de luptă al regelui trac, veșmintele și armele lui erau împodobite cu aur și argint, încât Rhessos îi întrecea pe toți regii prin strălucirea armelor, cailor și hainelor sale.

Asemenea arme de bronz, descrise de Homer, s-au descoperit în vremurile noastre pe teritoriul României și pot fi văzute în muzee, dovedindu-se că poemele lui Homer cuprind foarte multe adevăruri, ele constituind prima istorie scrisă în versuri, a aheilor și a tracilor.

După războiul troian, pentru tracii de la nord de Dunăre au venit vremuri foarte grele. Oameni pașnici, trăiau muncind pământul și crescând vite. Erau împărțiți în triburi și fiecare trib avea un conducător, pe care îl alegeau cei mai destoinici luptători. Șeful trebuia să fie viteaz și înțelept. Fiecare trib își avea un fel de capitală întărită și în zilele noastre s-au descoperit urmele multor fortificații dacice. La răsărit de triburile dace, în stepele din nordul Mării Negre, locuiau sciții, un neam de păstori, foarte buni luptători. Călăreți neîntrecuți, ei se foloseau mai ales de arc, aruncând săgeți din fuga calului. Năvala lor era

însăpăimântătoare. Se abăteau ca un uragan acolo unde nimeni nu se aștepta că vor lovi. Atrăși de bogățiile pământurilor locuite de daci, sciții au încercat să supună Dacia. Trâmbe de călăreți au reușit să ajungă până în Transilvania, iar altele au pătruns în Dobrogea. Timp de două-trei sute de ani, s-au dat lupte între sciți și daci și până la urmă au ieșit biruitori daciai.

Așa ne povestește Herodot în istoriile sale, de la care aflăm multe lucruri interesante. El ne spune că agatârșii, un trib de sciți care au izbutit să se așeze în Transilvania, fuseseră dacizați, adică asimilați de poporul dac. Atrăși de bogățiile Transilvaniei, agatârșii, în momentul în care s-au stabilit temeinic, au folosit aurul și argintul care se găseau acolo pentru podoabe; și bărbații erau înzorzonați cu tot felul de brățări și alte bijuterii, meșterii sciți fiind foarte pricepuți în această privință.

Despre ținuturile de la nord de Dunăre, tot Herodot ne spune că erau atât de bogate în albine încât omul cu greu le putea străbate. Sigur că Herodot exagera, dar se știe că o ocupație statornică a strămoșilor noștri a fost stupăritul. Mierea era folosită pentru hrană, iar din ceară se făceau lumânări, ceara din părțile noastre vânzându-se pentru calitatea ei în toată Europa până acum câteva sute de ani.

Sciții i-au supărat nu numai pe daci, dar și pe perși. Trecând peste munții Caucaz, ei jefuiau Persia și pentru că era greu să fie urmăriți peste munții înalți și prin stepe sau pustiuri, Darius, regele perșilor, s-a hotărât să-i atace, trecând peste neamurile trace, în nordul Mării Negre, unde se afla centrul puterii sciților. Cu o armată uriașă, Darius a trecut Bosforul și a intrat în Tracia. Primele neamuri trace s-au supus, de bună voie, regelui regilor, cum se considera Darius, dar geții, cei mai dreپți și mai viteji dintre traci, cum îi socotea Herodot, au încercat să-l oprească, însă n-au izbutit. Geții au fost înfrânți, iar Darius și-a continuat drumul prin Dobrogea până la Dunăre.

IBPIS | We know books

După ce s-a făcut un pod peste fluviu, armata persană a pătruns în Scitia, dar sciții n-au primit lupta și s-au retras mereu prin stepele pe care le cunoșteau numai ei. Sciții i-au trimis lui Darius în dar o pasăre, un șoarece, o broască și cinci săgeți. Darius a crezut că ele sunt semnul închinării sciților, dar unul dintre oamenii înțelepți care-l însoțeau pe rege a tălmăcit astfel rostul darului trimis de sciți: „Dacă nu veți zbura în înaltul cerului, o, perși, preschimbați în pasări, sau dacă nu vă veți ascunde sub pământ, preschimbați în șoareci, sau dacă nu veți sări în bălți, preschimbați în broaște, înapoi n-o să vă întoarceți, căci veți pieri de aceste săgeți”.

Darius, văzând că nu-i poate constrânge pe sciți ca să accepte lupta și cum oștile lui erau obosite de drumuri lungi și duceau lipsă de apă și hrană, s-a hotărât să se retragă. O parte din armata perșilor a rămas în Europa, în timp ce restul oștilor a trecut în Asia Mică. Sub stăpânirea persană a rămas numai Tracia, adică ținuturile locuite de neamurile trace dintre munții Balcani și Marea Egee. Dacii sau geții au reușit să-și recâștige libertatea.

Libertatea lor a fost amenințată la un moment dat de Alexandru cel Mare, regele Macedoniei. Această figură de erou care a intrat în legendă și-a pus în gând să cucerească cea mai mare parte a lumii cunoscute pe atunci și să creeze cea mai mare împărăție din câte a cunoscut istoria. De mic dovedise că este înzestrat cu calități deosebite. El l-a îmblânzit pe Ducipal, calul năzdrăvan, care în poveste se spune că avea un corn în frunte; avea o minte ageră cum puțini copii o aveau la vârsta lui. După moartea tatălui său, el a supus Grecia și mai multe neamuri trace, iar când a auzit că regele tribalilor s-a răsculat, a pornit cu armata spre Dunăre, tribalii locuind la sud de fluviu, în dreptul Olteniei de astăzi. Armata macedoneană era vestită pentru că Filip al II-lea, tatăl lui Alexandru cel Mare, a organizat

celebra falangă, adică mai multe rânduri de luptători înarmați cu sulite foarte lungi, încât atunci când se pregăteau de luptă parcă erau un arici, sulitele celor din rândurile din spate trecând peste primul rând. Prin această pădure de țepi era cu neputință să pătrunzi, iar când pornea falanga la atac, nimic nu rezista în fața ei. Alexandru cel Mare a ajuns până la Dunăre, dar pentru că tribalii se retrăseseră la nord de fluviu, viteazul rege a hotărât să treacă și el Dunărea cu oastea. Găsind foarte multe bărci pe malul fluviului, Alexandru a reușit să treacă într-o singură noapte toată oastea. A doua zi dimineață, geții, care voiau să-l împiedice pe rege să treacă peste Dunăre, când au văzut toată oastea macedoneană, și-au dat seama că nu pot să facă față și s-au repezit în cetatea lor și au luat pe cai femei și copii și au dispărut, retrăgându-se spre mieznoapte. Alexandru cel Mare s-a mulțumit să jefuiască cetatea geților și a trecut Dunărea pe malul drept. Regele nu era pregătit să lupte cu geții, iar locurile nu-i erau nici bine cunoscute și nici prielnice pentru luptă. Se spune că grâul era atât de mare, încât atunci când a trecut Dunărea, a pus falanga să-l culce cu sulitele ca să se poată mișca în voie, în caz de atac, călărimea venind în urmă. După această întâmplare, Alexandru cel Mare a mers în Asia Mică, a supus Egiptul și Persia și a ajuns tocmai în India. Atâtea fapte de arme extraordinare a săvârșit și îndrăzneala lui a fost atât de mare încât a depășit tot ceea ce se făcuse până la el. Împărăția pe care a întemeiat-o a fost cea mai întinsă din câte se cunoscuseră până la domnia lui. Când s-a întors din India la Babilon, primind vești din Europa cum că neamuri traco-dace s-au ridicat împotriva puterii macedonene, iar generalul său Zopyrion a fost bătut de geți la nord de Dunăre, încât numai puțini dintre oamenii săi au putut să scape cu fuga, Alexandru a hotărât să organizeze o mare campanie și să supună

toate neamurile traco-dace. A murit însă foarte tânăr, la 32 de ani, și planurile lui n-au mai fost îndeplinite.

După moartea lui, împărăția creată de el s-a împărțit între generalii săi, iar Macedonia a ajuns sub conducerea lui Lisimah, împreună cu ținuturile tracice care se aflau la sud de munții Balcani. În această vreme, peste daci domnea regele Dromihete. Luptele cu Alexandru și Zopyrion, generalul acestuia, le-a demonstrat geților că împărțiți în triburi ei nu pot să reziste în fața unei mari puteri. De aceea, mai multe triburi daco-gete s-au unit sub ascultarea lui Dromihete, care s-a dovedit un rege înțelept și cumpătat. Vrând să-și întindă stăpânirea și peste geții de la nord de munții Balcani și dincolo de Dunăre, Lisimah a organizat o mare armată în fruntea căreia l-a pus pe fiul său, Agatocle. Agatocle a fost însă înfrânt și prins de Dromihete.

Regele get a dat dovadă de mare înțelegere și în loc să-l umilească pe Lisimah, l-a eliberat pe Agatocle încărcat cu daruri în nădejdea că regele macedonean nu va mai porni cu război și va da îndărăt teritoriile cucerite. Dromihete dorea ca prin omenia arătată de el să i se dea ceea ce Lisimah câștigase cu puterea armelor. Dar regele macedonean nu a fost impresionat de gestul lui Dromihete și a organizat alte campanii împotriva geților. Succesele obținute în Asia Mică l-au determinat pe Lisimah să ridice o mare armată cu ajutorul căreia voia să supună pe geți. Această campanie a avut loc la opt ani după luptele în care a fost făcut prizonier Agatocle. După ce a trecut Dunărea, Lisimah a înaintat spre nord, în nădejdea că va întâlni armata geților și-l va înfrânge pe Dromihete. Regele get s-a retras mereu din fața armatei macedonene, pustiind totul în cale, otrăvind apele. Deși a fost sfătuit să pună capăt războiului, pentru că armata sa ducea lipsă de hrană și apă și era hăituită de un adversar care se făcea mereu nevăzut, Lisimah,

mândru, înfumurat, nu a acceptat să se retragă din fața unui dușman pe care-l disprețuia. Când oastea macedoneană a început să dea semne de oboseală și de demoralizare, Dromihete a atacat și a reușit să încercuiască cea mai mare parte a acesteia și l-a făcut prizonier pe Lisimah împreună cu toată curtea lui. Cu toate că regele get avea toate motivele ca să se poarte aspru cu un om care a dovedit ani la rând că este dușman neîmpăcat, totuși Dromihete a arătat și de data aceasta înțelepciune, omenie și mărinimie. Lisimah și fruntașii macedonenilor au fost duși la Dromihete în cetatea Helis. Acolo, oamenii de rând i-au cerut regelui să-lucidă pe Lisimah, dar Dromihete le-a spus că o asemenea faptă nu numai că n-ar pune capăt războiului cu macedonenii, dar ar atâta și mai mult dușmănia acestora și, dacă va fi omorât Lisimah, un alt rege va porni iarăși cu război. Purtându-se cu blândețe cu prizonierul său și dându-i toată cinstea cuvenită, Dromihete spera să-l convingă pe Lisimah să renunțe la război, pacea fiind în folosul celor două popoare.

Ca să-i demonstreze regelui macedonean cât de nedrept și de inutil era războiul, Dromihete a organizat un ospăț la care au luat parte căpeteniile macedonene și cele ale geților. Pentru Lisimah s-a pus o masă frumos lucrată, în sala în care au fost ospătați macedonenii s-a întins covorul regal, capturat în timpul luptelor, iar tacâmurile erau toate numai din argint lucrate. Lui Lisimah și oamenilor săi li s-au adus bucate alese și băuturi de soi, servite în cupe de argint. În schimb, geții s-au așezat la mese din lemn, modeste, au mâncat puțină carne și legume din vase de lemn și au băut din cupe de lemn sau din cupe făcute din corn de vită. În timpul ospățului, Dromihete, închinând pentru regele macedonean, pe care l-a numit *tată*, l-a întrebat care masă i se pare regească, aceea a macedonenilor sau cea a

UBRIS | We know books
geților? Cum era și firesc, Lisimah a răspuns că cea a macedonenilor.

– Dacă este așa, a spus Dromihete, de ce ți-ai lăsat lucrurile tale strălucitoare și ai râvnit la sărăcia noastră?

Lisimah și-a dat seama de greșeala făcută de el și drept răsplată pentru omenia de care a dat dovadă regele geților, i-a făgăduit că-i va înapoia cetățile luate, va păstra pacea și, ca să întărească cele spuse, i-a dat lui Dromihete de soție pe una dintre fiicele sale. În felul acesta a luat sfârșit războiul dintre macedoneni și geți.